

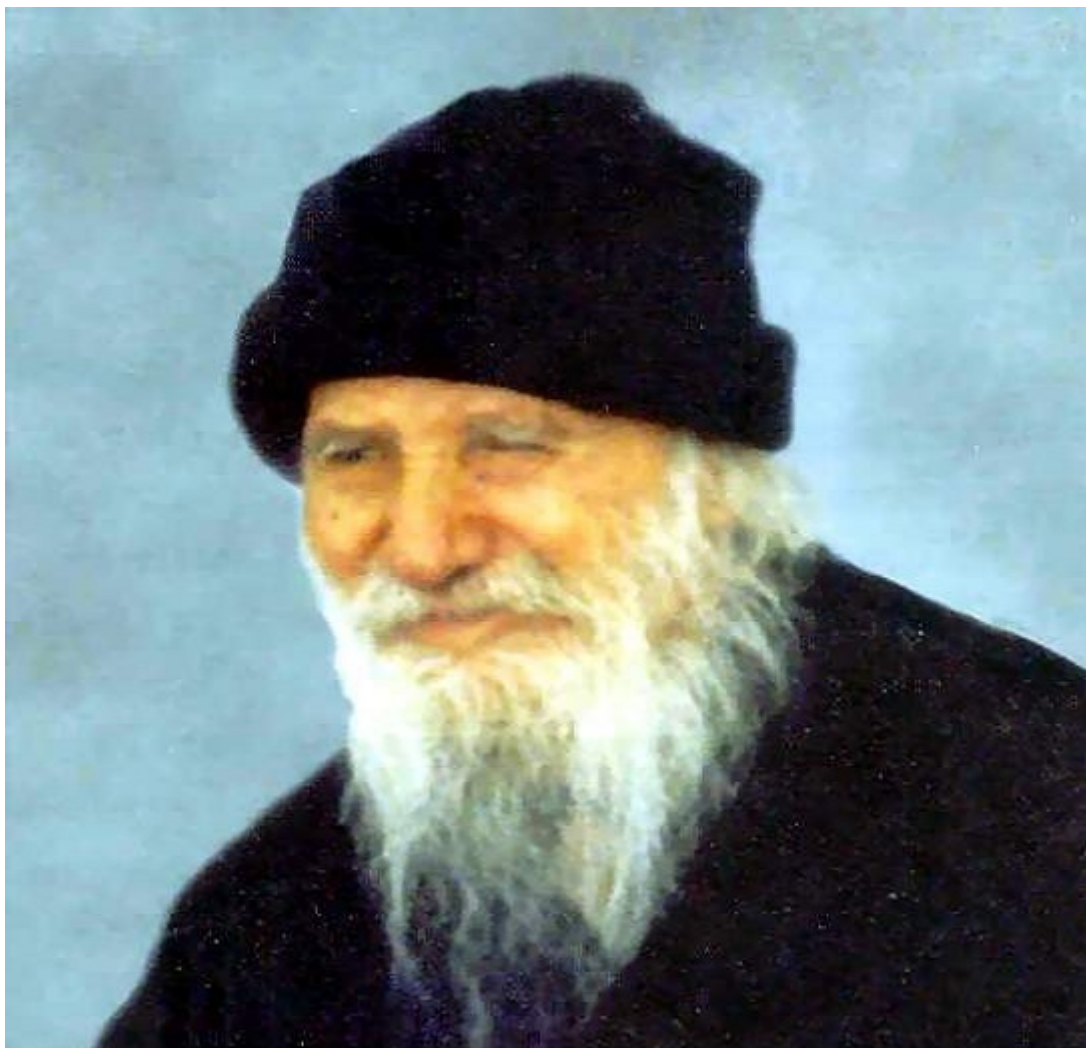
Όσ. Πορφύριος: «Χωρίς τη θεία χάρη ο άνθρωπος δεν μπορεί να μετανοήσει»

Ορθοδοξία / Ηθική

Ανέστης Κεσελόπουλος, Ομότιμος Καθηγητής Θεολογίας Α.Π.Θ., Καθηγητής Πανεπιστημίου Λευκωσίας

Ολοκληρώνουμε σήμερα τη σειρά των δημοσιεύσεων της μελέτης του Καθηγητή της Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ κ. Ανέστη Κεσελόπουλου (προηγούμενο άρθρο: <http://www.remptousia.gr/?p=60488>), σχετικά με τη σημασία της πνευματικής ζωής, όπως αναδεικνύεται μέσα από τη διδασκαλία του Γέροντος Πορφυρίου. Επαναλαμβάνουμε ότι το άρθρο είχε γραφτεί προ της αγιοκατατάξεώς του, και γι' αυτό ο Όσιος Πορφύριος αποκαλείται "γέρων" ή "πατήρ".

Εξάλλου, όταν ο Γέροντας εισηγείται τον απλό και απαλό τρόπο βιώσεως της πνευματικής ζωής[36] με τον ιδιαίτερο αγώνα για αύξηση και τελείωση στην αγάπη, δεν αγνοεί την άσκηση ούτε τον σκληρό δρόμο που διάλεξαν όσοι «έχυσαν αίμα, για να λάβουν Πνεύμα», ώσπου έφθασαν σε μεγάλη αρετή. Όμως ο ίδιος από την προσωπική του εμπειρία καταλήγει «ότι πιο σύντομος και σίγουρος δρόμος είναι αυτός με την αγάπη. Αυτόν ν' ακολουθήσετε κι εσείς. Μπορείτε, δηλαδή, να κάνετε άλλη προσπάθεια. Να μελετάτε και να προσεύχεσθε και να έχετε ως στόχο να προχωρήσετε στην αγάπη του Θεού και της Εκκλησίας.

Μην πολεμάτε να διώξετε το σκοτάδι απ' το δωμάτιο της ψυχής σας. Ανοίξτε μια τρυπίτσα, για να έλθει το φως, και το σκοτάδι θα φύγει. Το ίδιο ισχύει και για τα πάθη και τις αδυναμίες. Να μην τα πολεμάτε, αλλά να τα μεταμορφώνετε σε δυνάμεις περιφρονώντας το κακό»[37]. Και εδώ επίσης καταθέτει την ίδια εμπειρία με τον άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά που βλέπει την απάθεια όχι ως στραγγαλισμό και εξαφάνιση του παθητικού μέρους της ψυχής αλλά ως μεταστροφή και μεταμόρφωσή τους σε πάθος ένθεο και έρωτα για τον Θεό[38].

Αυτή η τόσο σπάνια στις μέρες μας στάση εκπλήσσει για την ποιμαντική της ρωμαλεότητα αλλά και την εμπειρική της βεβαιότητα: «Τις αδυναμίες αφήστε τις όλες, για να μην παίρνει είδηση το αντίθετο πνεύμα και σας βουτάει και σας καθηλώνει και σας βάζει στη στενοχώρια. Να μην κάνετε καμιά προσπάθεια να απαλλαγείτε απ' αυτές. Ν' αγωνίζεσθε με απαλότητα και απλότητα, χωρίς σφύξιμο και άγχος....Όλη η δύναμή σας να στρέφεται στην αγάπη του Θεού, στη λατρεία του, στην προσκόλληση σε Αυτόν. Έτσι η απαλλαγή απ' το κακό και τις αδυναμίες θα γίνεται μυστικά, χωρίς να παίρνετε είδηση, χωρίς κόπο. Αυτή την προσπάθεια κάνω κι εγώ.

Βρήκα ότι είναι ο καλύτερος τρόπος αγιασμού, αναίμακτος. Καλύτερα, δηλαδή, να ρίχνομαι στην αγάπη, μελετώντας τους κανόνες, τα τροπάρια, τους ψαλμούς. Αυτή η μελέτη και η εντρύφηση, χωρίς να το καταλαβαίνω, πηγαίνει το νου μου προς τον Χριστό και γλυκαίνει την καρδιά μου. Συγχρόνως εύχομαι ανοίγοντας τα χέρια με λαχτάρα, με αγάπη, με χαρά και ο Κύριος με ανεβάζει στην αγάπη Του. Αυτός είναι ο σκοπός μας, να φθάσομε εκεί»[39]. Ο ίδιος, ωστόσο, μιλούσε και για την αξία που έχουν οι μετάνοιες και ο σωματικός κόπος, όταν γίνονται από την αγάπη για τον Θεό και εκφράζονται ως έρωτας και λατρεία προς Εκείνον και όχι ως υστερόβουλη διάθεση και επιθυμία να «κερδίσουμε κάτι»[40].

Ο π. Πορφύριος ως έμπειρος πνευματικός ήξερε ότι «η αμαρτία κάνει τον άνθρωπο μπερδεμένο ψυχικά. Το μπέρδεμα δεν φεύγει με τίποτα. Μόνο με το φως του Χριστού γίνεται το ξεμπέρδεμα. Την πρώτη κίνηση την κάνει ο Χριστός 'Δεύτε προς με πάντες οι κοπιώντες....'. Όμως, για να μετανοήσει η ψυχή, πρέπει να ξυπνήσει. Εκεί, στο ξύπνημα αυτό, γίνεται το θαύμα της μετανοίας. Και εδώ βρίσκεται η προαίρεση του ανθρώπου. Το ξύπνημα, όμως, δεν έγκειται μόνο στον άνθρωπο. Ο άνθρωπος μόνος δεν μπορεί. Επεμβαίνει ο Θεός. Τότε έρχεται η θεία χάρις. Χωρίς την χάρι δεν μπορεί να μετανοήσει ο άνθρωπος»[41].

Εδώ και πάλι ο Γέροντας εκφράζει την ίδια εμπειρία και διαπίστωση με τον άγιο Γρηγόριο τον Παλαμά, που τόνιζε πως ο άνθρωπος από μόνος του μόνο για διάπραξη της αμαρτίας είναι ικανός, ενώ ο,τι καλό έχει να παρουσιάσει είναι της Χάριτος του Θεού: «Παν γαρ είδος αρετής εν ημίν του Θεού ενεργούντος ημίν προσγίνεται• του Θεού δε μη ενεργούντος εν ημίν, αμαρτία παν το παρ' ημών γενόμενον»[42].

Σε μία προσωπική συνάντηση είχα ακούσει τον μακάριο Γέροντα να επισημαίνει σε κάποιους κληρικούς: «Ο καλός πνευματικός είναι πρώτα καλός εξομολογούμενος». Όταν μελετώ το βιβλίο «Γέροντος Πορφυρίου Καυσοκαλυβίτου Βίος και Λόγοι», στέκομαι ενεδός μπροστά στην απλότητα και τη χάρη που έχει η

δική του κατάθεση: «Εγώ από μικρός το είχα –και τώρα ακόμη. Όταν συνέβαινε να αμαρτήσω, το εξομολογιόμουνα και μου έφευγαν όλα. Πετούσα απ' τη χαρά μου. Είμαι αμαρτωλός, αδύνατος, καταφεύγω στην ευσπλαχνία του Θεού, σώζομαι, γαληνεύω, τα ξεχνάω όλα. Κάθε μέρα σκέπτομαι ότι αμαρτάνω, αλλά επιθυμώ ό,τι μου συμβαίνει να το κάνω προσευχή και να μην το κλείνω μέσα μου»[43].

Η διαρκής αυτή στάση μετανοίας, που αποτελεί το κατεξοχήν γνώρισμα των αγίων, σημάδευε ολόκληρη τη ζωή του. Και τον έκανε «έμπλεο της θείας χάριτος»[44], δηλαδή χαριτωμένο και θεωμένο άνθρωπο, που ζούσε τον Παράδεισο από αυτή τη ζωή[45]. Γι' αυτό «ένιωθε πάντα ότι είναι αιώνιος και αθάνατος»[46].

Μπορεί ο π. Πορφύριος να παρακολούθησε μόνο την πρώτη τάξη στο Δημοτικό Σχολείο, όμως έφυγε από αυτή τη ζωή γνωρίζοντας πράγματα που δεν τα μαθαίνουν ποτέ οι σπουδασμένοι. Μπορεί να μη φοίτησε σε θεολογική σχολή, αλλά ευθυβολεί όσο ελάχιστοι θεολόγοι. Μπορεί να μην έμεινε πολλά χρόνια στο Άγιον Όρος, όμως μπολιάστηκε γρήγορα από το πνεύμα του και έμεινε πάντοτε στη γνησιότητα της ζωής του μεταφέροντας την αλήθεια του στην πλατεία Ομονοίας, στους πονεμένους ανθρώπους της Πολυκλινικής Αθηνών και όπου αλλού βρισκόταν. Τέλος, μπορεί δωδεκαετής να μπήκε ως λαθρεπιβάτης στο Άγιον Όρος, όμως έκτοτε πήρε εισιτήριο πρώτης θέσεως, και μάλιστα διαρκείας, και παραμένει στις καρδιές όλων μας. Γιατί εκείνος δεν μίλησε απλώς για την πνευματική ζωή αλλά με την αγάπη του μας φανέρωσε την αγάπη του Χριστού, που είναι το παν και η όντως Ζωή.

36. Βλ. *ό.π.*, σ. 255-6 και 521.

37. *Ο.π.*, σ. 289.

38. Βλ. *Υπέρ των ιερώς ησυχάζόντων 2,2, 22-23 στα Συγγράμματα* τομ. Α', σ. 529-531 και 3,3, 15, σ. 692-693. Βλ. επίσης Μ. Βασιλείου. *Λόγος ασκητικός 1*, PG31, 869D- 872A. Για όλα αυτά βλ. τη μελέτη μας *Πάθη και αρετές στη διδασκαλία του αγίου Γρηγορίου Παλαμά*, εκδ. Δόμος Αθήνα 19914, σ. 175-179.

39. *Βίος και Λόγοι*, 290-2.

40. *Ο.π.*, σ. 356.

41. *Ο.π.*, σ. 368. Πρβλ. *Ματθ.* 11,28.

42. Γρηγορίου Παλαμά, *Ομιλία 33*, PG151,416D.

43. *Ο.π.*, σ. 368, *Βίος και Λόγοι*.

44. *Ο.π.*, σ. 286.

45. Βλ. *ο.π.*, σ. 200.

46. *Ο.π.*, σ. 199.

<http://bit.ly/1mqzQZy>